

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2012 R.

10. PODSUMOWANIE

W 2012 roku w działalności bibliotek publicznych województwa śląskiego zauważyć można było szereg zjawisk, które miały wpływ na ich całoroczną pracę. Biblioteki odnotowały zarówno osiągnięcia i sukcesy, jak i pewnego rodzaju niepowodzenia.

Zmniejszenie sieci placówek

Statystyka sporządzona do Urzędu Statystycznego wykazała poważny ubytek sieci bibliotecznej; aż **12** filii zostało zlikwidowanych, a tylko utworzono 2 nowe. Ten fakt przełożył się na pogorszenie dostępu do bibliotek i ich zbiorów, bo na 1 placówkę przypadało 5 740 mieszkańców przy średniej krajowej - 4 648.

Sytuacja formalno-prawna bibliotek nie uległa zmianie. Ta sama liczba bibliotek co w 2011 roku, pozostawała połączona z ośrodkami kultury lub stanowiła jednostkę urzędu.

Wprowadzona zmianami w przepisach prawa możliwość łączenia instytucji kultury, bardzo szybko zaowocowała w IV kwartale 2012 roku podjęciem przez rady gmin w Kobiórze i Ślemieniu, uchwał intencyjnych, dotyczących połączenia bibliotek gminnych z ośrodkami kultury.

Oceniając stan modernizacji placówek bibliotecznych w 2012 roku, stwierdzić należy brak spektakularnych wydarzeń np. związanych z oddaniem do użytku nowego obiektu bibliotecznego. Skupiono się natomiast na remontach, pracach termomodernizacyjnych, wyposażaniu placówek bibliotecznych w nowe meble biblioteczne, urządzenia komputerowe i związane z nimi sprzęty peryferyjne i sieciowe, sprzęty biurowe i AGD; wiele placówek bibliotecznych (w sześciu bibliotekach miejskich, jednej miejsko-gminnej, jedenastu gminnych) zmieniło swoje lokale przy okazji wyposażając je w nowe sprzęty.

Godny podkreślenia jest fakt postępującej komputeryzacji bibliotek. Już tylko 69 filii bibliotecznych nie zostało wyposażonych w komputery i pozbawionych jest dostępu do Internetu.

Komputeryzacja; Biblioteki publiczne województwa śląskiego w czołówce

Jak wynika z „Raportu o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych w roku 2012”, zamieszczonym w „Bibliotekarzu” nr 2 z 2013 roku, biblioteki publiczne woj. śląskiego pod względem stanu komputeryzacji znajdują się na 2 miejscu w kraju. Z zamieszczonych tam wykresów wynika też, że procentowo więcej w naszym województwie, komputeryzuje się bibliotek wiejskich. Nie dziwi to, bowiem biblioteki na wsi miały możliwość uczestniczenia w Programie Rozwoju Bibliotek oraz w innych, kierowanych do nich programach, które wydatnie wsparły te biblioteki doposażając je w sprzęty komputerowe. Na 1 placówkę biblioteczną w naszym województwie przypada 5,2 komputera.

W kolejnym już roku można zaobserwować **poprawę struktury wykształcenia** pracowników działalności podstawowej. W stosunku do ogółu pracowników merytorycznych, pracownicy z przygotowaniem bibliotekarskim stanowili 85,1% (w 2011 - 84,5%), w tym z wykształceniem wyższym bibliotekarskim 38,7% (w 2011 r. - 38%). Warto też zwrócić uwagę na staż pracy bibliotekarzy i wiążące się z tym doświadczenie zawodowe; największą grupę stanowią bibliotekarze ze stażem 21-30 lat (31%), a ci najmłodsi, ze stażem do 5 lat - 17,5%.

W 2012 roku nie zmieniły się w zasadniczy sposób zasoby zbiorów. Wskaźnik zakupu obliczony według wpływów ze wszystkich źródeł finansowania wyniósł 11 wol./100 mieszkańców (wzrost o 1 wol. w stosunku do 2011 roku). Zakup ze środków samorządowych dał wskaźnik 5 wol./100 mieszkańców i pozostał na poziomie ubiegłego roku. Ta wielkość nabytków nowych książek, nie zagwarantowała odnowy zbiorów, bowiem ubytki (książki wycofane z bibliotek) przekroczyły wpływy o 149 657 woluminów. Wzrosły natomiast zakupy materiałów audiowizualnych, jak i zbiorów elektronicznych, co może być zjawiskiem postępującym wobec zmieniających się potrzeb użytkowników.

Podstawowy wskaźnik zasięgu czytelnictwa nie uległ zmianie i wyniósł 19 czytelników na 100 mieszkańców. Liczba czytelników przedstawiona w liczbach bezwzględnych jest niższa o 9 683 osoby niż w 2011 roku. Największy spadek w liczbie czytelników zanotowano w grupie wiekowej 20-24 lata oraz wśród uczniów i studentów, biorąc pod uwagę

zawód. Największy wzrost liczby czytelników wystąpił w grupie wiekowej 45-60 lat i powyżej 60 lat.

Nowe zadania bibliotek

Biblioteki województwa śląskiego to nie tylko zbiory i ich czytelnicy, ale miejsce wielu wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, działań informacyjnych. To także miejsce nowych usług elektronicznych, które w porównaniu z rokiem ubiegłym zwiększyły się, w przeciwieństwie do tradycyjnych udostępnień i wypożyczeń, wśród których wystąpiły spadki. O 5 347 zwiększyła się liczba imprez oferowanych miejscowym społecznościom. Przy nieco mniejszej liczbie czytelników, zwiększyła się o 65 859 liczba odwiedzin; większa też była frekwencja na imprezach (o 72 198 użytkowników).

Punkt ciężkości działań bibliotek wyraźnie przesuwają się na realizację usług dotąd nietypowych, a które znajdują licznych odbiorców.

W 2012 roku kontynuowano **Program Rozwoju Bibliotek Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego**. Biblioteki w nim uczestniczące miały możliwość udziału w różnych programach i szkoleniach im dedykowanym. Zorganizowano też i przeprowadzono II edycję Konkursu Gminnych Koalicji na Rzecz Rozwoju Bibliotek, którego celem była promocja wydarzeń kulturalno-społecznych, realizowanych przez biblioteki wspólnie z partnerami lokalnymi. Najlepsze projekty wykonane przez biblioteki zostały wyróżnione nagrodami rzeczowymi o łącznej wartości 20 tys. złotych.

Analizując wypowiedzi bibliotek na temat sukcesów i problemów w pracy, to wyraźnie widać, że wśród sukcesów najczęściej wymieniane są osiągnięcia związane z komputeryzacją procesów bibliotecznych, zakupem lub zmianą systemu bibliotecznego, zakupem sprzętów komputerowych; jako problemy najczęściej wymieniono te, które wiążą się z brakiem odpowiedniej bazy lokalowej i zmniejszeniem budżetów.

Poniżej przedstawiono porównanie sytuacji bibliotek publicznych województwa śląskiego w 2012 roku z sytuacją bibliotek publicznych w całym kraju.

Tabele zawierają wskaźniki dotyczące:

- bazy materialno-organizacyjnej
- obciążenia usługami
- efektywności

Wskaźniki bazy materialno-organizacyjnej

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2012	Polska *
1	Liczba mieszkańców na 1 placówkę	5 740	4 648
2	Powierzchnia użytkowa na 100 mieszkańców	2,7	2,8
3	Miejsca w czytelniach na 100 mieszkańców	0,22	0,29
4	Liczba książek i czasopism oprawnych na 100 mieszk.	360	343
5	Zakup książek na 100 mieszk. (wg danych z K-03 GUS)	7,8	7,2
6	Liczba komputerów na 1 placówkę	5,2	4,7

Wskaźniki obciążenia usługami

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2012	Polska *
1	Liczba czytelników na 1 placówkę	1 078	780
2	Liczba czytelników na 1 m ²	6,8	5,9
3	Liczba czytelników na 1 pracownika ¹	395	275
4	Liczba wypożyczeń ² na zewnątrz na 1 pracownika ¹	7 968	5 288
5	Liczba udostępnień ² na 1 miejsce w czytelni	305	231

Wskaźniki efektywności

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2012	Polska *
1	Liczba czytelników na 100 mieszkańców	19,0	16,8
2	Liczba wypożyczeń ² na zewnątrz na 100 mieszkańców	378	322
3	Liczba wypożyczeń ² na 1 jednostkę inwentarzową	1,00	0,90
4	Liczba udostępnień ² w czytelniach na 100 mieszkańców	70	66
5	Liczba wypożyczeń ² na zewnątrz na 1 czytelnika	20,1	19,1

* wg danych za 2011 rok zawartych w „Zestawieniu zbiorczym o stanie i działalności sieci bibliotek publicznych w 2011 r.”, zamieszczonym na stronie WWW Biblioteki Narodowej

¹⁾ pracownicy merytoryczni pełno i niepełnozatrudnieni w osobach fizycznych

²⁾ wypożyczenia na zewnątrz i udostępnianie na miejscu - łącznie książki, czasopisma, pozostałe zbiory nieelektroniczne oraz zbiory elektroniczne na nośniku fizycznym

